

Traumatický stres a mozek

Bob P.

Stres vyvěrající z vnitřního konfliktu v postoji k vnější realitě představuje bezprostřední zkušenost každého člověka. Je samozřejmé, že tyto prožitky člověk pociťuje jako zraňující, není však již tak samozřejmé, že tyto zraňující pocity nezůstávají pouze v rovině psychické, ale pronikají „hluboko do lidského mozku“, kde vyvolávají četné funkční i morfologické změny. Současné poznatky na poli neurobiologie traumatického stresu potvrzují významný vliv stresového působení na mozek. Tento vliv traumatického stresu na mozek byl zjištěn například v celé řadě zobrazovacích studií [3, 4]. Například MRI při srovnání volumetrických vlastností hippocampu u normálních jedinců a u pacientů s PTSD vykazuje zřetelné zmenšení objemu u pacientů s PTSD [1]. Jako příklad funkčního ovlivnění lze uvést situaci v případě podnětu, který vyvolává strach, kdy můžeme pozorovat výraznější fMRI aktivaci v levé amygdale u pacientů s PTSD ve srovnání s kontrolní skupinou [1]. Pozoruhodné jsou také abnormality v oblasti mozečku pozorované u pacientů s psychiatrickými poruchami [3, 4]. Již Heath v roce 1972 [2] při výzkumech s primáty zjistil, že oddělení mláďat od matky a jejich izolace vede k poruchám mozečku, které se mj. projevují epileptiformní aktivitou v nuclei fastigii (mozečku), které propojují vermis a limbický systém. Později také Teicher a spol. [3] doložili, že poruchy ve vermis mozečku jsou asociovány s celou řadou psychiatrických poruch a vedou k somatickým, sensorickým a behaviorál-

ním symptomům temporální epilepsie, které jsou přítomny bez obvyklých záchvatů a které jsou pravděpodobně důsledkem poruch emoční regulace. Tolik jen nastínění složitosti a rozsáhlosti problematiky, která v dnešní společnosti nabývá stále většího významu nejen z hlediska psychiatrie, ale i v pohledu somatických oborů medicíny.

Od března tohoto roku byl na 1. LF UK v Praze a na spolupracujících pracovištích - LF MU v Brně a v Sanatoriu „Nad Ondřejovem“ v Praze zahájen projekt Centra pro neuropsychiatrický výzkum traumatického stresu, jehož otevření z pohledu veřejnosti bylo uskutečněno tiskovou konferencí 7. září 2006. Zároveň s tím proběhla také návštěva profesora Martina Teichera z Harvard Medical School (Belmont, USA), který se zúčastnil tiskové konference, po které přednesl přednášku věnovanou vlivu traumatického stresu na fyziologické a psychické funkce. Jedno ze šokujících sdělení vycházející z těchto moderních poznatků je skutečnost, že nejen fyzické a hrubé emoční týrání náleží k těmto vlivům, které ovlivňují dětský mozek směrem k patologickému vývoji, ale že i komunikační vzorce ponižování či neadekvátní kritiky poškozují děti zejména v citlivých stadiích vývoje jak po stránce psychologické tak po stránce fyziologické. Překonání vzorců výchovy, ve kterých jsme sami vyrůstali, je věc nesmírně obtížná, ale toto sebepoznání je jediným prostředkem k tomu, abychom rozlomili bludný kruh opakování a umožnili našim dětem volněji dýchat.

Literatura

1. **Bremner, J. D.:** Long-term effects of childhood abuse on brain and neurobiology. *Child. Adolesc. Psychiatr. Clin. N. Am.*, 12, 2003, pp. 271-292.
2. **Heath, R. G.:** Electroencephalographic studies in isolation-raised monkeys with behavioral impairment. *Diseases Nervous Syst.*, 33, 1972, pp. 157-163.
3. **Teicher, M. et al.:** The neurobiological consequences of early stress and childhood maltreatment. *Neurosci. Biobehav. Rev.*, 27, 2003, pp. 3-44.
4. **Teicher, M.:** Neurobiological consequences of early stress and childhood maltreatment: Are results from human and animal studies comparable? *Ann. NY Acad. Sci.*, 1071, 2006, pp. 313-323.

Dodáno redakci: 9. 10. 2006

*RNDr. Petr Bob, Ph.D.
Centrum pro neuropsychiatrický
výzkum traumatického stresu
Psychiatrická klinika 1. LF UK a VFN
Ke Karlovu 11
128 00 Praha 2*